

Kevad korrastab kõik

Kui uskuda iidset Hiina *feng shui* õpetust, pidurdab iga kraamimata koht meie majapidamises energia sujuvat liikumist, ning üks võimalus, et asjad jälle laabuma hakkaksid, on kaoses kord luua ja sapisuntrad lahti harutada.

Paraku on segadus kappides, sahtlites ja muudes veidi varjatutes paikades kiire tulema ning põhjusi seal korda mitte luua leiab ka alati. Ometi olete kindlasti kõik tajunud, millist rahuldust pakub üks korrastatud kapp või sahtel, kui selle töö siiski kätte võtta olete otsustanud.

Kevad oma ereda päikselvalgusega toob halastamatult esile pori ja mustuse õues, tolmuga varjatud nurgatagustes ning esemed, mis on juba ammu tüliks, mitte enam tarbeks.

Ehk sellepärast seostub kevade tulekuga ka kevadine suurpuhastus, mis tahes tahtmata tuleb ette võtta, et kaoses korda luua ja energiale vaba liikumisruumi anda.

Kevadine akende pesemine, talveriiete panipaika säätamine või sahtlisisu revideerimine on lõppkokkuvõttes väga kasulik selles mõttes, et koristamistöö tegemine annab võimaluse ka veidi järele mõelda selle üle, mida siin elus on oluline säilitada ja millest tuleks vabaneda, et eluga edasi minna.



JANA RAND

Pahad kapsa ja teiste taimede juurtel

Olen tänini arvanud, et kapsaste juurtel on paksendid tekkinud kapsanuutri leviku tõttu. Kas siis alati polegi tegu seenhaigusega, vaid hoopis putuka kahjustusega? Ükskord märkasin mügaraid ka kiratseva tomatitaime juurtel. Kas see võib olla ka putukkahjuri töö?

Vastab

VÄINO PALLUM

Ristõieliste köögiviljade, sealhulgas kapsaste juurtel ja juurekaelal võivad paksendid tekkida patogeense seene kapsanuutri (*Plasmodiophora brassicae*) nakkuse tõttu, aga ka juurepeitkärsaka (*Ceuthorrhynchus pleurostigma*) kahjustuse läbi.

Haiguse all kannatavate taimede juurtel paiknevad pahad on kareda või karvase pealispinnaga ning võivad areneda suurteks komudeks. Selliste juurtega taimed kolletuvad, jäävad kasvus seisma ja moodustavad väga väikese pea. Nuutrisse võivad haigestuda kõik kapsaliigid ning kaalikas, naeris, redis ja levkoi.

Juurepeitkärsakas põhjustab juurekaelal herneterasuuruseid pahku, milles toitub mardika 7 mm pikkune vageltõuk. Niimoodi vaevatud taim kangub, tugeva kahjustuse korral noored taimed hävivad.

Katmikalal tekitab köögiviljade juurtele pahku kõige ohtlikum kasvuhoonekahjur – pahknematood ehk pahk-kiduuss (*Meloidogyne incognita*). See ca 1 mm pikkune valkjas pirnikujulise kehaga olend elab taim juure sees, imeb mahla ja eritab taimekudedesse mürgiseid aineid.

Eritise toimetel hakkavadki juure parenhüümrakud vohama. Moodustuvad mitmesuguse kuju ja suurusega pahad. Kahjustuse algjärgus on need valkjad, meenutades tillukesi pärleid. Kahjustuse süvenedes tekib pahku järjest juurde, need suurenevad mitmesentimeetriseks ja tumenevad.

Pahknematoodi kahjustuse all kannatavad sagedamini kurk, to-



Kapsanuuter.

mat, salat, till, aga ka lilled – beegonia, priimula, alpikann.

Juba kuuendal nädalal pärast kurgitaimede istutust võib ilmuda kahjustus. Taimed hakkavad närbuma ning nende ülesvõtmisel selgub süüdlane – pahad juurtel. Nende rohkuse korral taimed hävivad. Pahk-kiduussid paljunevad väga kiiresti, sest ühes munapakis on kuni kaks tuhat muna ja köetavas kasvuhoones areneb aastas mitu põlvkonda.

Väga viljaka kahjuri teeb ohtlikuks asjaolu, et teda on väga raske avastada. Kui kahjustustunnused on märgatavad (kasvusurutis, lehtede kolletumine), siis selleks ajaks on ta jõudnud juba massiliselt paljunedada.

Peale selle tekitab gladiooli ja aspari juurekaelal esinevaid pahku bakter *Corynebacterium fascians*. Noored pahad on siledad, heledad ja pehmed, vananedes konarlikud ja kõvad, mõnesentimeetrise läbimõõduga.

Pahad puude ja põõsaste juurekaelal ning juurtel moodustuvad bakter *Agrobacterium tumefaciens* nakkusel. Need pahad on mitmesuguse suuruse ja kujuga muhklikud puhetised. Sagedamini esinevad neid viljapuude juurtel, mõnikord ka marjapõõsastel, harvem teistel taimedel: viinapuul, ligustril, viirpuul, roododendronil, tomatil, kõrvitsal, punapeedil.

Puude ja põõsaste pahad on kõvad, rohttaimede omad pehmed ja lihakad. Üldiselt erilist kahju nad taimetele ei tee.